

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1917 kl. 3 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 13, i anledning av herr Lindhagens motion, nr 315, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående sammankallandet av en officiell fredskonferens av neutrala stater.

Uti en inom andra kammaren avgiven och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 315, har herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande på vad sätt genom svenskt eller skandinaviskt regeringsinitiativ må kunna sammankallas en officiell fredskonferens av neutrala stater, helst från alla världsdelar, med uppgift att i väsentlig anslutning till ovan angivna huvudpunkter framlägga förslag till en internationell rättsordning, som vill trygga individernas och folkens lika utvecklingsrätt under hägnet av politisk, ekonomisk och andlig frihet samt därigenom betrygga en varaktig fred. *Motionen.*

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Vid fjolårets riksdag framfördes i båda kamrarna en motion med i huvudsak samma yrkande som den nu förevarande motionen. *Utskottet.*

I första kammaren blev motionen avslagen, under det att andra kammaren, på hemställan av dess femte tillfälliga utskott, för sin del beslöt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida genom svenskt eller skandinaviskt regeringsinitiativ må kunna sammankallas en officiell fredskonferens av neutrala stater med uppgift att med de medel, som kunna stå en sådan konferens till buds, förbereda en varaktig fred.

Till stöd för denna sin hemställan anförde utskottet i huvudsak följande.

Först uttalades, att motionen närmast avsåg att utnyttja den möjlighet för fredens återställande och befastande, som kan ligga i ett samlat framträdande från de neutrala staternas sida.

Då det är varje neutral stats plikt att göra vad i dess förmåga står för att mildra krigets verkningar och bidra till dess avslutande, ansåg utskottet, att intet tillfälle finge försummas och intet medel lämnas oprövat, som kunde vara ägnat att verka i sådan riktning.

En de neutrala staternas konferens ansågs emellertid påfordrad ej enbart i och för eventuell intervention mellan de krigförande staterna. Krigets verkningar sträcka sig även till de neutrala folken, vilka få vidkännas de svåraste umbäranden och lidanden, och de böra därför vara de första att vid en blivande fredskongress framföra och bevaka sådana krav, varigenom neutrala staters intressen under möjliga framtida krig bättre kunna skyddas. Om de neutrala staterna allt ifrån fredskongressens början stå samlade kring ett gemensamt uppgjort program, kunna dessa krav framföras och hävdas med större eftertryck, än om de först vid den tidpunkten skola upptaga arbetet med ett dylikt program. Genom att en de neutrala staternas fredskonferens sammankallas, torde därför förarbetet på återuppbyggandet av folkrätten tidigare kunna påbörjas och samtidigt möjligheter skapas, för att neutrala staters intressen bättre komma att tillvaratagas vid det framtida slutliga utformandet av denna folkrätt.

Om en dylik konferens därutöver skulle lyckas uppställa praktiskt genomförbara förslag, varigenom riskerna för en förnyad kraftmätning mellan staterna, av den art som det pågående världskriget, kunde minskas, skulle dess arbete för visso hälsas med odelad tillfredsställelse av alla folk. Att de neutrala staterna, vilka redan tidigare genom att icke inblanda sig i kriget ådagalagt sin ärliga fredsvilja, önska att vara i första ledet i arbetet för en varaktig fred, synes självklart. Det är då också deras plikt att i tid söka organisera detta arbete.

De allmänna riktlinjerna för programmet för en de neutrala staternas konferens torde i anslutning till vad ovan sagts kunna angivas *dels* som en vid lämplig tidpunkt framförd intervention mellan de krigförande parterna, *dels* som förarbeten på de krav, de neutrala staterna för sin del böra framföra vid ett fredsslut och vid det därefter vidtagande arbetet på folkrättens utformande, och *dels* slutligen som ett arbete på uppdragandet av sådana linjer, efter vilka arbetet mot framtida krig praktiskt kan läggas.

Sedan dessa synpunkter vid 1916 års riksdag framfördes, ha händelser inträffat, som till synes ha i väsentlig grad förminskat möjligheterna för de återstående neutrala staterna att med utsikt till framgång kunna genom en

intervention mellan de krigförande staterna påskynda världskrigets avslutande. Detta förhållande är emellertid på intet sätt ägnat att förminska betydelsen av att övriga här ovan framställda spörsmål bli föremål för grundligt och framsynt överbägende. Tvärtom torde det sist förflutna årets händelser ha givit ökad skärpa åt nödvändigheten för de neutrala staterna att bereda sig för de i samband med och efter ett blivande fredslut inträdande förhållandena. Och för det ändamålet torde överläggningar om dessa spörsmål mellan ombud för dessa stater vara av mycket stor betydelse.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta, det riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhälla, att Kungl. Maj:t måtte taga i överbägende, på vad sätt genom svenskt eller skandinaviskt regeringsinitiativ må kunna sammankallas en officiell fredskonferens av neutrala stater, med uppgift att söka utarbeta förberedande förslag till en internationell rättsordning, som vill trygga individernas och folkens lika utvecklingsrätt under hägnet av politisk, ekonomisk och andlig frihet samt därigenom betrygga en varaktig fred.

Stockholm den 7 maj 1917.

På utskottets vägnar:

GUNNAR LÖWEGREN.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Löwegren, Wikström, Bengtsson i Göteborg, Thore, Persson i Tofta, Sundberg, Eurén, Ericson i Funäsdalen, Elisson och Julin.
